

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อทราบลักษณะการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณาจารย์ เกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดของคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ

การดำเนินการวิจัย ได้รวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่บรรณารักษ์ และอาจารย์ที่เคยรับผิดชอบงานห้องสมุด และการส่งแบบสอบถามแก่คณาจารย์ในคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้งหมด จำนวน 97 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 80 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.48

แบบสอบถามที่ใช้ เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยคำถามที่ผู้วิจัย เสนอให้เลือกคำตอบและประเภทที่ให้คำตอบโดย เสรี ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1. ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2. สภาพการใช้ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตอนที่ 3. ทรัพยากรห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตอนที่ 4. ปัญหาต่าง ๆ ในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ และตอนที่ 5. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ก. ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือร้อยละ 71.25 เป็นเพศชาย และร้อยละ 28.75 เป็นเพศหญิง คณาจารย์ผู้มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 28.75 รองลงมา ร้อยละ 27.50 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง

20-25 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.25 ไม่มีคณาจารย์ท่านใดมีอายุระหว่าง 56-60 ปี

คณาจารย์จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท รองลงมา ร้อยละ 21.25 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 13.75 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

คณาจารย์ผู้มีตำแหน่งทางวิชาการ เป็นอาจารย์ มีจำนวนครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้มีตำแหน่ง เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์มีอัตรา ร้อยละ 41.25 ผู้มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์มีเพียง ร้อยละ 8.75

คณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีร้อยละ 23.75 ผู้ไม่มีตำแหน่งบริหาร มีร้อยละ 76.25 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 92.50 เป็นผู้ที่มีทั้งงานวิจัยและงานเขียนด้านวิชาการ ผู้มีงานวิจัย หรืองานเขียนทางวิชาการ เพียงอย่างเดียวมีน้อยมาก และมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.75 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รูปแบบงานเขียนของคณาจารย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รายงานผลการวิจัย มีร้อยละ 32.02 รองลงมาคือ บทความทางวิชาการ มีร้อยละ 29.56 ส่วนรูปแบบงานเขียนที่มีน้อยที่สุด คือ เอกสารประกอบการอบรม มีเพียงร้อยละ 0.49 ของคำตอบ

ข. สภาพการใช้ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ของคณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด ซึ่งมีผู้ตอบมากที่สุด คือ เพื่อเตรียมการสอน ซึ่งมีร้อยละ 33.62 ของคำตอบทั้งหมด รองลงมาคือ เพื่อการวิจัย และเพื่องานเขียนทางวิชาการ มีร้อยละ 27.43 และ 24.78 ของคำตอบตามลำดับ

คณาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้ห้องสมุดมากกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์ มีอัตรา ร้อยละ 42.50 ของคำตอบ รองลงมาคือ ใช้ไม่แน่นอน แล้วแต่สถานการณ์ของการเรียนการสอน มีร้อยละ 38.75 ของคำตอบ ผู้ใช้ห้องสมุดเป็นประจำทุกวันในห้องสมุดเปิดทำการ มีน้อยมาก คือมีเพียงร้อยละ 3.75 ของคำตอบ

คณาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.31 ของคำตอบ ใช้ห้องสมุดเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานในวันราชการ รองลงมาคือใช้ห้องสมุดในช่วงปิดภาคเรียน มีร้อยละ 10.89 ผู้ใช้ห้องสมุดระหว่างเวลาทำงานในเวลาราชการ มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 1.98 ของคำตอบ

วิธีได้รับความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด ซึ่งคณาจารย์ได้รับมากที่สุด คือ เคยเรียน วิธีใช้ห้องสมุด มีร้อยละ 40.00 ของคำตอบ รองลงมาคือศึกษาด้วยตนเองจากคู่มือ มีร้อยละ 30.90 การได้รับคำแนะนำจากบรรณารักษ์ มีร้อยละ 23.64 ของคำตอบ ส่วนการศึกษาจากผู้อื่น มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 0.91 ของคำตอบ

การค้นหาข้อมูลจากห้องสมุดนั้น คณาจารย์ส่วนใหญ่มีวิธีค้นหลายวิธี วิธีที่คณาจารย์เกือบทั้งหมด คือร้อยละ 97.50 ใช้ คือ ค้นหาจากคู่มือช่วยค้นของห้องสมุด รองลงมา ร้อยละ 77.50 ใช้วิธีเดินตามชั้น หรือดูเก็บทรัพยากรห้องสมุด การถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และขอให้บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดค้นหาให้ มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 76.25 ของคำตอบ

ในด้านบริการของห้องสมุดที่คณาจารย์ใช้ปรากฏว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้บริการของห้องสมุดมากกว่า 1 ประเภท บริการที่คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านใช้คือ บริการยืม บริการที่ใช้มากรองลงมาได้แก่ บริการให้อ่านในห้องสมุด และบริการถ่ายเอกสาร คิดเป็นร้อยละ 97.50 และ 91.25 ของคำตอบตามลำดับ บริการที่คณาจารย์ใช้จำนวนน้อยที่สุดคือ บริการสิ่งหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 1.25 ของคำตอบ

วิธีค้นข้อมูล เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ ที่คณาจารย์ทุกท่านใช้คือ ค้นหาด้วยตนเองจากห้องสมุด รองลงมาร้อยละ 88.75 ใช้วิธีถามบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงวิชาการ เกษตร การค้นโดยวิธีถามบรรณารักษ์ คณาจารย์ใช้มากเป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 65.00 ของผู้ตอบ วิธีที่คณาจารย์ใช้น้อยที่สุด คือค้นจากเอกสารส่วนตัว ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.25 ของผู้ตอบ

โดยเฉลี่ยแล้วคณาจารย์มีความเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ และมีปริมาณการใช้ห้องสมุดในระดับมาก

ค. ทรัพยากรห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์ปรากฏว่าจากทรัพยากรห้องสมุด 12 ประเภทมีจำนวนครั้งหนึ่ง ซึ่งคณาจารย์ใช้ในระดับปานกลางได้แก่ รายงานผลการวิจัย หนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ วารสารภาษาไทย หนังสือภาษาไทย สิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสืออ้างอิงภาษาไทย ทรัพยากรห้องสมุด ที่คณาจารย์ใช้ในระดับมากมีเพียง 2 ประเภท

ได้แก่ หนังสือภาษาอังกฤษ และวารสารภาษาต่างประเทศ ส่วนทรัพยากรห้องสมุดที่คณาจารย์ใช้ในระดับน้อยมี 4 ประเภท ได้แก่ กฤตภาค จุลสาร หนังสือพิมพ์ และวิทยานิพนธ์

ในด้านความเพียงพอของทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดเกือบทุกประเภท ยกเว้นหนังสือพิมพ์ไม่เพียงพอใช้ประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ทรัพยากรห้องสมุดที่คณาจารย์มีความเห็นว่าเป็นเพียงพอมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ หนังสือภาษาไทย วิทยานิพนธ์ และหนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 88.75, 85.00 และ 83.75 ตามลำดับ

ความเพียงพอของทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น มีค่าตอบในอัตราต่ำมาก เนื่องจาก คณาจารย์แต่ละคนตอบ เฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับตน เท่านั้น ข้อมูลจากคำตอบแสดงว่า คณาจารย์ มีความเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดด้านการเกษตรทุกสาขาวิชาไม่เพียงพอใช้ประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ สาขาวิชาที่คณาจารย์ผู้ตอบ เห็นว่าไม่เพียงพอในอัตราสูงสุด คือร้อยละ 96.15 ของคำตอบ ได้แก่ สาขาวิชาการผสมพันธุ์พืช และศัตรูพืชที่ไม่เพียงพอในอัตรารองลงมา ร้อยละ 95.45 สาขาวิชาพืช สาขาวิชาที่คณาจารย์เห็นว่าเป็นเพียงพอน้อยที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ประมง มีร้อยละ 62.50 ของคำตอบ

ง. ปัญหาต่าง ๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด 4 ประเภท ได้แก่ หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง วารสาร และเอกสารอื่น ๆ เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ฯลฯ ปรากฏว่าคณาจารย์มีปัญหาต่าง ๆ ในระดับน้อยและปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัญหาการใช้หนังสือทั่วไป คณาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับน้อย ปัญหาที่ประสบในระดับมากมีเพียงประการเดียว คือ หนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด ปัญหาที่ประสบในระดับปานกลาง คือ หนังสือที่ต้องการมีน้อยฉบับ และหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดล้าสมัย ส่วนปัญหาที่คณาจารย์ประสบในระดับน้อย เรียงลำดับจากน้อยที่สุดได้แก่ การจัดเก็บไม่สะดวกต่อการใช้นี้ หนังสือที่ต้องการมีสภาพชำรุด ไม่ทราบว่าจะห้องสมุดมีหนังสือที่ต้องการและหนังสือที่ต้องการมีแต่บัตรรายการ หาตัวเล่มไม่พบ

ปัญหาการใช้หนังสืออ้างอิง คณะจารย์ประสบปัญหาในระดับปานกลางและน้อย ปัญหาที่ประสบในระดับปานกลางได้แก่ หนังสืออ้างอิง ที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด หนังสืออ้างอิง ไม่ครบชุด จำนวนหนังสืออ้างอิงไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และหนังสืออ้างอิงเก่าและล้าสมัย ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่ประสบในระดับน้อย เรียงลำดับจากน้อยที่สุด ได้แก่หนังสืออ้างอิงจัดเรียง ไม่เป็นระเบียบค้นหาหายาก ไม่ทราบว่าหนังสืออ้างอิงที่ต้องการ และหนังสืออ้างอิงที่ต้องการ ชำรุด

ปัญหาการใช้วารสาร คณะจารย์ประสบปัญหาในระดับน้อย และปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่ประสบในระดับน้อย เรียงลำดับจากน้อยที่สุดได้แก่ ไม่ทราบวิธีค้นหาบทความ จากวารสาร ไม่ทราบรายชื่อวารสารของห้องสมุด ขาดคู่มือช่วยค้นหาบทความจากวารสาร และไม่สะดวกในการใช้วารสารฉบับล่วง เวลา ปัญหาที่คณะจารย์ประสบในระดับปานกลางได้แก่ วารสารชื่อที่ต้องการ มีไม่ครบทุกฉบับ วารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด และห้องสมุด ไม่ให้ขอยืมวารสารฉบับล่าสุด ปัญหาที่ประสบในระดับมากมีเพียงประการเดียวคือ ห้องสมุด ฝึกปรุวารสาร เพื่อ เย็บ เล่ม ซึ่งเป็นปัญหาของคณะจารย์เพียงท่านเดียว

ปัญหาการใช้เอกสารอื่น ๆ เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย รายงาน การประชุม ฯลฯ คณะจารย์ประสบปัญหาในระดับปานกลางและน้อย ปัญหาที่ประสบในระดับ ปานกลางได้แก่ ไม่ทราบว่าห้องสมุดมีเอกสารที่ต้องการ และไม่มีคู่มือช่วยค้นหา เอกสาร ตาม ลำดับ ปัญหาที่ประสบในระดับน้อย เรียงตามลำดับ จากน้อยที่สุด ได้แก่ ไม่ทราบวิธีค้นหาเรื่อง ที่ต้องการจากเอกสาร การเก็บ เอกสารของห้องสมุด ไม่สะดวกแก่การใช้ และไม่ทราบสถานที่ เก็บ เอกสาร

จ. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากแบบสอบถามซึ่งให้คณะจารย์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้าน ต่าง ๆ ของห้องสมุดได้แก่ ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด หนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด อาคารสถานที่ของห้องสมุด บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรากฏว่าคณะจารย์ส่วนน้อยได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งแยกตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด ทุก ๆ ประเด็น คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว สิ่งที่คณาจารย์จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของผู้ตอบ เห็นว่าเหมาะสมแล้ว คือระยะเวลาให้ยืมสิ่งพิมพ์ รองลงมาในจำนวนใกล้เคียงกันได้แก่ จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ให้ยืม และค่าปรับ เมื่อส่งหนังสือช้ากว่ากำหนด คิดเป็นร้อยละ 75.00 และ 73.75 ของผู้ตอบตามลำดับ ส่วนระเบียบข้อบังคับที่คณาจารย์จำนวนน้อยที่สุดเห็นว่าเหมาะสมแล้วมี 2 ประเด็น ได้แก่ ระยะเวลาเปิดทำการ และกำหนด เปิด-ปิดห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 56.25 ของผู้ตอบเท่ากัน

หนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด ส่วนใหญ่แล้วคณาจารย์เห็นว่ายังต้องปรับปรุง สิ่งที่คณาจารย์จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของผู้ตอบ เห็นว่าต้องปรับปรุง คือจำนวนหนังสือ และสิ่งพิมพ์ รองลงมาร้อยละ 70.00 เห็นว่า ขอบเขตเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ยังต้องปรับปรุง สิ่งเดียวที่คณาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.25 ของผู้ตอบเห็นว่าเหมาะสมแล้ว คือ สภาพของสิ่งพิมพ์

อาคารสถานที่ของห้องสมุด ทุก ๆ ประเด็น คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว สิ่งที่คณาจารย์จำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.50 ของผู้ตอบ เห็นว่าเหมาะสมแล้ว คือ สถานที่ตั้งห้องสมุด รองลงมาคือแสงสว่าง ซึ่งคณาจารย์ ร้อยละ 81.25 เห็นว่าเหมาะสมแล้ว และสิ่งที่คณาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.50 เห็นว่าเหมาะสมแล้ว คือ จำนวนที่นั่งอ่าน

บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ส่วนใหญ่คณาจารย์มีความเห็นว่าเหมาะสมแล้วในทุก ๆ ประเด็น สิ่งที่คณาจารย์จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.75 เห็นว่าเหมาะสมแล้ว คือ อธยาศัย รองลงมาในจำนวนใกล้เคียงกัน ได้แก่ ความเข้มงวดในกฎระเบียบ ความกระตือรือร้นในการให้บริการ ความสามารถในการให้บริการและความรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งมีอัตราร้อยละ 67.50, 63.75, 62.50 และ 61.25 ของคำตอบตามลำดับ

จ. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 80 ท่าน มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งสิ้น 18 ประการ ซึ่งแยกได้ 8 ประเด็น ได้แก่ มหาวิทยาลัยควร เน้นการปรับปรุงห้องสมุดเพียงแห่งเดียวให้สมบูรณ์ (ข้อเสนอแนะของอาจารย์ 1 ท่าน) ห้องสมุดควรจัดหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้มีจำนวน

เพิ่มขึ้นและทันสมัย รวมทั้งจัดหาสิ่งพิมพ์บางประเภทย้อนหลัง เช่น วรรณกรรมวารสาร วารสาร สารคดี (ข้อเสนอแนะของคณาจารย์ 3 ท่าน) หอสมุดควรจัดหาสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาชนบทและการศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น (ข้อเสนอแนะของคณาจารย์ 4 ท่าน) หอสมุดควรจัดหาวารสารจากต่างประเทศ ที่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เพิ่มมากขึ้น และ จัดหาวารสารบันเทิงไว้บริการบ้าง (ข้อเสนอแนะของคณาจารย์ 4 ท่าน) หอสมุดควรแนะนำ หนังสือใหม่ ๆ ออกบริการแก่ผู้ใช้โดยรวดเร็ว (ข้อเสนอแนะของอาจารย์ 1 ท่าน) หอสมุด ควรติดตั้ง เครื่องถ่าย เอกสารแบบอัตโนมัติ เพื่อช่วยประหยัดแรงงานเจ้าหน้าที่ และหนังสือที่มี จำนวนน้อย และผู้ใช้มาก หอสมุดควรถ่าย เอกสารไว้ให้บริการแทนการสั่งซื้อเพิ่ม หรือการทำ เป็นหนังสือสำรอง (ข้อเสนอแนะของคณาจารย์ 3 ท่าน) เจ้าหน้าที่หอสมุดควรปฏิบัติตาม หน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยไม่มีการ เกรงใจอาจารย์ (ข้อเสนอแนะของอาจารย์ 1 ท่าน) และ หอสมุดควรเพิ่มบรรณารักษ์อีก 1 อัตรา (ข้อเสนอแนะของอาจารย์ 1 ท่าน)

อภิปรายผล

ก. สภาพการใช้ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากการวิจัยพบว่า คณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและผลประโยชน์ของส่วนรวมมาก คณาจารย์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความรู้ดีน้อยให้ความสำคัญต่อการสอนมากกว่าการวิจัย และงานส่วนตัวอื่น ๆ ดังปรากฏจากวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์ประการแรกคือ เพื่อเตรียมสอน วัตถุประสงค์รองลงมาจึง เป็น เพื่อการวิจัยและเพื่อผลิตงานเขียนทางวิชาการ ส่วนการใช้ห้อง สมุดเพื่อความ เพลิดเพลิน และพักผ่อนนั้นมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคณาจารย์ ผู้มีตำแหน่งทางวิชาการ เป็นรองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์นั้นปรากฏว่า อาจารย์ใช้ห้องสมุดเพื่อเตรียมสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากผู้มีตำแหน่ง เป็นอาจารย์ส่วน ใหญ่เป็นผู้ที่เริ่มทำงานใหม่ ๆ จึงมุ่งหวังที่จะทำการสอนให้ดีที่สุด มากกว่าจุดประสงค์อื่น

การใช้ห้องสมุดเพื่อการวิจัย มีการใช้แตกต่างจากเพื่อเตรียมการสอนคือ รองศาสตรา จารย์ ใช้มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องมาจากผู้มีตำแหน่ง เป็นรองศาสตราจารย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงาน วิจัยมากกว่าผู้มีตำแหน่งอาจารย์ ดังนั้นการใช้ห้องสมุดเพื่องานวิจัย จึงมีอัตราส่วนสูงกว่าด้วย

ส่วนการใช้ห้องสมุดเพื่องานเขียนทางวิชาการขึ้น พบว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ใช้มากกว่ารองศาสตราจารย์ เล็กน้อย และอาจารย์ใช้น้อยที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากคณาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ เป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น และมีความต้องการที่จะเพิ่มตำแหน่งทางวิชาการให้สูงยิ่งขึ้น

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์นั้นพบว่า คณาจารย์จำนวนมากที่สุด ใช้ห้องสมุดมากกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์ รองลงมาใช้ห้องสมุดไม่แน่นอนแล้วแต่สถานการณ์ของการเรียนการสอน มีคณาจารย์จำนวนน้อยที่ใช้ห้องสมุดทุกวันที่เปิดทำการ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากคณาจารย์มีภาระกิจในการสอนมาก จึงต้องใช้ห้องสมุดตามเวลาที่ว่าง และไม่มีเวลาเข้าใช้ได้ทุก ๆ วัน ซึ่งผลการวิจัยในเรื่องนี้ตรงกับผลการวิจัยของ นवलลอ ไชยมงคล¹ ซึ่งพบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดในเวลาไม่แน่นอน และรองลงมาใช้ห้องสมุดในช่วงที่ว่างจากการทำงานในวันธรรมดา

เมื่อพิจารณา เปรียบเทียบความถี่ในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหาร และไม่มีตำแหน่งบริหาร พบว่า ผู้ไม่มีตำแหน่งบริหารมีความถี่ในการใช้ห้องสมุดสูงกว่าผู้มีตำแหน่งบริหาร ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะผู้มีตำแหน่งบริหาร มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมาก ทั้งด้านการสอนและการบริหาร จึงไม่อาจเข้าใช้ห้องสมุดได้บ่อยครั้ง

ในด้านเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด คณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานในวันราชการ ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะคณาจารย์อยู่ในที่ทำงานซึ่งใกล้ห้องสมุด จึงสะดวกที่จะเข้าใช้ รวมทั้งห้องสมุดเปิดทำการในวันราชการ เป็นส่วนใหญ่ด้วย

เมื่อเปรียบเทียบเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุดของคณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหาร และไม่มีตำแหน่งบริหาร พบว่า คณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหาร ใช้ห้องสมุดในวันเสาร์ มากกว่าผู้ไม่มีตำแหน่งบริหาร เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากในวันราชการปกติ คณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหาร มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาเข้าใช้ห้องสมุดได้เต็มที่ จึงต้องเข้าใช้ในวันเสาร์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ และห้องสมุดเปิดบริการ ซึ่งแสดงว่า คณาจารย์ผู้มีตำแหน่งบริหาร มีความสนใจที่จะใช้ห้องสมุด และขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานด้วย

¹ นवलลอ ไชยมงคล, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่."

วิธีได้รับความรู้ เรื่องการใช้ห้องสมุดของคุณจารย์นั้นพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการเคยเรียนวิธีใช้ห้องสมุด รองลงมาได้แก่การศึกษาด้วยตนเองจากคู่มือ และได้รับการแนะนำจากบรรณารักษ์ สำหรับการได้รับการแนะนำจากบรรณารักษ์ นั้นว่าคณาจารย์ได้รับประโยชน์ในอัตราส่วนสูงพอสมควร คือเป็นอันดับ 3 รองจากการเคยเรียนวิธีใช้ห้องสมุด และศึกษาด้วยตนเองจากคู่มือ จึงนับว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำหน้าที่ในด้านนี้ดีพอสมควร

เมื่อจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า รองศาสตราจารย์ได้รับการแนะนำจากบรรณารักษ์มากกว่ากลุ่มผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากรองศาสตราจารย์ส่วนใหญ่เป็นคณาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ จึงกล้าที่จะขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์มากกว่าคณาจารย์กลุ่มอื่น ๆ

ในการค้นหาข้อมูลจากห้องสมุด คณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีค้นจากคู่มือช่วยค้นของห้องสมุด ทั้งนี้เนื่องจากมีคณาจารย์จำนวนมากเคยเรียนวิธีใช้ห้องสมุดมาแล้ว (จากตารางที่ 10) จึงทำให้สามารถช่วยตนเองโดยค้นหาข้อมูลจากคู่มือช่วยค้นของห้องสมุดได้ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดี วิธีที่คณาจารย์ใช้รองลงมาคือ เดินหาตามชั้นหรือตู้เก็บทรัพยากรห้องสมุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะคณาจารย์ส่วนใหญ่คุ้นเคยกับห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ จึงทำให้คณาจารย์สามารถเดินหาทรัพยากรห้องสมุดที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว หรือเนื่องจากห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มีการจัดเรียงเรียงทรัพยากรห้องสมุดประเภทสำคัญ ๆ ซึ่งคณาจารย์ใช้มากไว้อย่างเป็นระเบียบ ทำให้คณาจารย์หยิบใช้ได้โดยสะดวก ส่วนการถามหรือขอให้บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดช่วยค้นให้ นั้น คณาจารย์ใช้น้อยกว่าการเดินหาด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็นเพราะคณาจารย์มีความเกรงใจบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งต้องให้บริการแก่ผู้ใช้จำนวนมาก ทั้งอาจารย์ และนักศึกษา หรือเพราะบรรณารักษ์อยู่ในห้องที่ติดต่อไม่สะดวก ดังที่มีคณาจารย์บางท่านแสดงความคิดเห็นไว้ (จากตารางที่ 24 ก)

ในด้านบริการของห้องสมุดที่คณาจารย์ใช้พบว่า บริการยืม เป็นบริการที่มีคณาจารย์ใช้มากที่สุด คือคณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านใช้บริการนี้ รองลงมาคือบริการให้อ่านในห้องสมุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณาจารย์มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้ เพิ่มเติมและเห็นความสำคัญของห้องสมุดต่อการทำงานวิจัยและงาน เชียนทางวิชาการ นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะห้องสมุดมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการอ่านในห้องสมุดอย่างเพียงพอ สำหรับผลการวิจัยในประเด็นนี้ใกล้เคียง

กับผลการวิจัยของ สุจิตรา เฟื่องวรรณะ¹ ซึ่งพบว่าจุดมุ่งหมายในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์ คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือ เพื่อใช้ทรัพยากรห้องสมุด บริการ จ่าย-รับ และบริการถ่ายเอกสาร

อย่างไรก็ตามมีบริการบางประเภทที่ดี แต่คณาจารย์ไม่นิยมใช้ เท่าที่ควร ได้แก่ บริการยืมระหว่างห้องสมุด ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นห้องสมุดในส่วนภูมิภาค การติดต่อยืมระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ ล่าช้าไม่สะดวกเท่าที่ควร คณาจารย์จึงไม่นิยมใช้บริการนี้ บริการหนังสือจองนั้น เป็นบริการห้องสมุดอีกประเภทหนึ่งที่คณาจารย์ใช้ค่อนข้างน้อย อาจเนื่องจากหนังสือในห้องสมุดที่จำเป็นสำหรับประกอบการสอนแต่ละวิชานั้น ส่วนใหญ่จะมีหลายฉบับ ซึ่งเพียงพอสำหรับให้นักศึกษาใช้ประกอบการศึกษา คณาจารย์จึงไม่นิยมใช้บริการหนังสือจอง ส่วนบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ก็เป็นบริการห้องสมุดที่มีคณาจารย์ใช้ค่อนข้างน้อยเช่นกัน สาเหตุอาจ เนื่องจากคณาจารย์มีความเห็นว่า บรรณารักษ์มีความรู้ในด้านการเกษตรน้อย จึงเกรงว่าบรรณารักษ์อาจให้ความช่วยเหลือได้ไม่ดีเท่าที่ควร (จากตารางที่ 26 ก). นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์อยู่ในห้องที่ติดต่อได้ยาก จึงทำให้คณาจารย์ไม่นิยมใช้บริการนี้

สำหรับวิธีค้นข้อมูลเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการนั้น สอดคล้องกับวิธีการค้นหาข้อมูลจากห้องสมุดของคณาจารย์ คือ ใช้วิธีค้นหาด้วยตนเองจากห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคือถามบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงวิชาการ เกษตร ส่วนการถามบรรณารักษ์นั้น คณาจารย์ใช้เป็นอันดับ 3 ซึ่งน่าจะมีเหตุผลเดียวกับการไม่นิยมใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มีความสำคัญต่อการทำงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์มาก และมีปริมาณการใช้ห้องสมุดในระดับมาก ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุจิตรา เฟื่องวรรณะ² ซึ่งพบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าห้องสมุด

¹ สุจิตรา เฟื่องวรรณะ, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัยและงานเขียนของคณาจารย์คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,"

² เรื่องเดียวกัน.

มีความสำคัญต่อการทำงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการมาก และคณาจารย์ ใช้น้ห้องสมุด คณะเศรษฐศาสตร์มาก สาเหตุที่คณาจารย์ ใช้น้ห้องสมุด คณะเกษตรศาสตร์ในระดับมากน่าจะเป็น เพราะห้องสมุด คณะเกษตรศาสตร์ เป็นที่รวบรวมทรัพยากรห้องสมุดด้านการเกษตร ที่สมบูรณ์ที่สุดในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และห้องสมุดอยู่ใกล้สถานที่ทำงาน ซึ่งทำให้คณาจารย์สามารถ ใช้น้ได้โดยสะดวก

ข. ทรัพยากรห้องสมุด คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การ ใช้น้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อการวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ คณาจารย์ ใช้น้หนังสือภาษาอังกฤษ และวารสารต่างประเทศในระดับมาก ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ จารุพร สัทธาธิก¹ และ สุจิตรา เฟื่องวรรณนะ² แต่แตกต่างจากผลการวิจัยของ นवलลอ ไชยมงคล³ ซึ่งพบว่าคณาจารย์ ใช้น้ทรัพยากรห้องสมุดประเภทดังกล่าวในระดับปานกลาง สาเหตุที่คณาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้น้ในระดับมาก น่าจะเป็น เพราะ ข้อมูลทางวิชาการ และความก้าวหน้าในสาขาวิชาการเกษตรจากต่างประเทศมีมาก และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

¹ จารุพร สัทธาธิก, "ปัญหาการ ใช้น้หนังสือและวัสดุห้องสมุด เพื่อการวิจัยในประเทศไทย,"

² สุจิตรา เฟื่องวรรณนะ, "การศึกษาการ ใช้น้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนของคณาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,"

³ นवलลอ ไชยมงคล, "การศึกษาการ ใช้น้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียน และงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,"

ในด้านความเพียงพอของทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เพื่อประกอบงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการนั้น คณะอาจารย์มีความเห็นว่าไม่เพียงพอเกือบทุกประเภท สิ่งที่คณะอาจารย์เห็นว่าไม่เพียงพอมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หนังสือภาษาไทย วิทยานิพนธ์ และหนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ จารุพร สัทธาธิก¹ ซึ่งพบว่าทรัพยากรห้องสมุดที่ผู้วิจัยเห็นว่าไม่เพียงพอ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสืออ้างอิง อย่างไรก็ตามปรากฏว่าคณะอาจารย์ใช้ทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ในระดับน้อย และปานกลาง (จากตารางที่ 16) ดังนั้นการที่คณะอาจารย์แสดงความเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดเหล่านี้มีน้อยไม่เพียงพอประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ แสดงว่าคณะอาจารย์มีความต้องการใช้ทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน บรรณารักษ์ จึงควรพิจารณาจัดหาให้มากขึ้น ทรัพยากรห้องสมุดที่คณะอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าเพียงพอแล้ว มีเพียงประเภทเดียวคือ หนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรห้องสมุดที่มีข้อมูลด้านวิชาการ เกษตรน้อย จึงไม่มีความสำคัญต่องานวิจัย และงานทางวิชาการมากนัก จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่คณะอาจารย์เห็นว่าเพียงพอแล้ว

ความเพียงพอของทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาต่าง ๆ พบว่าคณะอาจารย์มีความเห็นว่าไม่เพียงพอทุก ๆ สาขาวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องจากทรัพยากรห้องสมุดในสาขาวิชาต่าง ๆ มีจำนวนน้อย ชื่อเรื่อง คือมีจำนวนฉบับอยู่มาก แต่เป็นฉบับซ้ำเป็นส่วนใหญ่ สำหรับสาขาวิชาทางด้านพืชศาสตร์ ซึ่งคณะอาจารย์จำนวนมาก เห็นว่าไม่เพียงพอ ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้ว ทรัพยากรห้องสมุดทางด้านนี้มีจำนวนมากกว่าสาขาอื่น ๆ ที่เป็น เช่นนี้น่าจะเป็นเพราะคณะอาจารย์ที่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรห้องสมุดในสาขาวิชานี้มีจำนวนมาก คือคณะอาจารย์ในภาควิชาชีววิทยาและโรคพืช และภาควิชาพืชศาสตร์ มีจำนวนรวมกันแล้วถึง 54 ท่าน ซึ่งเป็นจำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของคณะอาจารย์ทั้งหมด แต่ทรัพยากรห้องสมุดทางด้านนี้มีอยู่ประมาณหนึ่งในสามของทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึง เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่จะต้องจัดหาทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับผู้ใช้

¹ จารุพร สัทธาธิก, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดเพื่อการวิจัยในประเทศไทย."

ค. ปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากการศึกษาถึงปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการใช้หนังสือทั่วไป ปัญหาการใช้หนังสืออ้างอิง ปัญหาการใช้วารสาร และปัญหาการใช้เอกสารอื่น ๆ เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ฯลฯ ปรากฏว่า คณาจารย์ประสบปัญหาในระดับปานกลาง และน้อยเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาการใช้หนังสือทั่วไป ปัญหาที่คณาจารย์ประสบในระดับมาก มีเพียงประการเดียวคือหนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด ทั้งนี้เนื่องจากคณาจารย์มีความเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาต่าง ๆ และประเภทต่าง ๆ มีไม่เพียงพอประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ (จากตารางที่ 17 และ 18) และในความเป็นจริงพบว่าสัดส่วนของหนังสือกับผู้ใช้ยังไม่สมดุลย์กัน เช่น ภาควิชาพืชศาสตร์ และสัตวศาสตร์ มีจำนวนคณาจารย์มากกว่าภาควิชาอื่น ๆ แต่จำนวนหนังสือในอัตราส่วนใกล้เคียงกับสาขาวิชาอื่น ๆ จึงทำให้คณาจารย์เกิดปัญหาในเรื่องหนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด ซึ่งปัญหาดังกล่าวตรงกับผลการวิจัยของ นवलลอ ไชยมงคล¹ และ สุจิตรา เฟื่องวรรณะ² ซึ่งพบว่าคณาจารย์ประสบปัญหามากในเรื่องหนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุดเช่นกัน

ปัญหาการใช้หนังสืออ้างอิง คณาจารย์ประสบปัญหาในระดับปานกลาง และระดับน้อย ไม่มีประเด็นใดที่ประสบปัญหาในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหนังสืออ้างอิง เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้ได้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น คณาจารย์ประสบปัญหาในเรื่องการค้นหาหนังสืออ้างอิงในระดับน้อย ส่วนเรื่องหนังสืออ้างอิงที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด และหนังสืออ้างอิงไม่เพียงพอกับความต้องการนั้น คณาจารย์ประสบปัญหาในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากหนังสืออ้างอิงนั้นจัดเป็นสิ่งพิมพ์ หูตียภูมิ และ ดตียภูมิ ซึ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจัดว่ามีความสำคัญน้อย และคณาจารย์ก็ใช้สิ่งพิมพ์ประเภทนี้ประกอบงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการในระดับปานกลางเท่านั้น (จากตารางที่ 16)

¹ นवलลอ ไชยมงคล, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่."

² สุจิตรา เฟื่องวรรณะ, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัยและงานเขียน ของคณาจารย์คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์."

ปัญหาการใช้วารสาร คณาจารย์ประสบปัญหาการใช้ในระดับน้อย และปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ทั้ง ๆ ที่วารสารเป็นทรัพยากรห้องสมุด ที่มีความสำคัญต่อการทำงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์เป็นอย่างมาก และคณาจารย์ก็ใช้วารสารภาษาต่างประเทศ ประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการในระดับมาก และใช้วารสารภาษาไทยในระดับปานกลาง (จากตารางที่ 16) สาเหตุที่คณาจารย์ประสบปัญหาในระดับน้อยและปานกลาง น่าจะเนื่องมาจากคณาจารย์มีความคุ้นเคยต่อการใช้วารสาร และค้นหาบทความจากวารสารอยู่เป็นประจำ อีกประการหนึ่งทางห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ ได้จัดทำบรรณนิวารสารภาษาไทย ในรูปบัตรรายการ และบอกรับบรรณนิวารสารภาษาต่างประเทศไว้บริการแก่ผู้ใช้ จึงทำให้คณาจารย์ค้นหาบทความได้โดยสะดวก สำหรับปัญหาการใช้วารสารด้านอื่น ๆ คือ วารสารฉบับที่ต้องการมีไม่ครบทุกฉบับ และวารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด อาจมีสาเหตุจากห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์จัดส่งวารสารฉบับล่วง เวลาเกินกว่า 1 ปี ไปเย็บเล่ม และเก็บรวบรวมไว้ที่ฝ่ายหอสมุดมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ จึงทำให้คณาจารย์เกิดปัญหาในการติดตามวารสารที่ต้องการบางฉบับ ปัญหาที่ประสบในระดับปานกลางอีกประการหนึ่งคือ ห้องสมุดไม่ให้ขอยืมวารสารฉบับล่าสุด ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุด เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะวารสารฉบับล่าสุดมีผู้ต้องการอ่านมาก จึงต้องให้บริการ เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น ในกรณีที่มีผู้ต้องการใช้วารสารใหม่มากจริง ๆ บรรณารักษ์ควรสำรวจความต้องการของผู้ใช้ และอาจพิจารณาบอกรับฉบับซ้ำเพื่อเก็บไว้ให้บริการยืมแก่ผู้ใช้

ปัญหาการใช้ เอกสารอื่น ๆ คณาจารย์ประสบปัญหาในระดับน้อย และปานกลาง ปัญหาที่คณาจารย์ประสบในระดับปานกลางได้แก่ ไม่ทราบว่าห้องสมุดมีเอกสารที่ต้องการ และไม่มีคู่มือช่วยค้น เอกสาร ซึ่งตามความเป็นจริงนั้นห้องสมุดได้จัดทำคู่มือช่วยค้น เอกสารประเภทนี้ในรูปบัตรรายการ แต่บัตรรายการดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดความสับสน เนื่องจากบางส่วนมีลักษณะต่างจากบัตรรายการหนังสือทั่วไป แต่บางส่วนทำเหมือนบัตรรายการหนังสือทั่วไป นอกจากนี้ด้านการจัดเก็บ เอกสารยังไม่ เป็นระบบที่คณาจารย์จะใช้ได้สะดวก คือ เอกสารบางส่วน แยกเป็นประเภทของ เอกสาร ไม่รวมกับหนังสือบางส่วนจัดเรียงร่วมกับหนังสือธรรมดา ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุให้คณาจารย์เกิดความสับสน จนทำให้ เข้าใจว่าไม่มีคู่มือช่วยค้น บรรณารักษ์จึงต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้อบรม เช่น ทำบัตรโยง หรือแจ้งให้ผู้ใช้อบรม เป็นลายลักษณ์อักษรหรือปรับปรุงวิธีการจัดเก็บ เอกสาร และทำบัญชีช่วยค้น แต่อย่างไรก็ตามคณาจารย์สามารถค้นหาสถานที่เก็บ

เอกสารเหล่านี้ได้โดยมีปัญหาในระดับน้อยเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเคยชินต่อการจัดเก็บ และสถานที่เก็บเอกสารเหล่านั้นก็เป็นได้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คณาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ และต้องการให้มีการปรับปรุงด้านทรัพยากรของห้องสมุด ดังมีรายละเอียดดังนี้

ในประเด็นที่ตั้งสมมติฐานไว้ที่คณาจารย์ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการนั้นพบว่า ผลการวิจัย ไม่สอดคล้องตามสมมติฐานดังกล่าว เนื่องจากปรากฏว่าคณาจารย์ประสบปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุจากคณาจารย์มีความคุ้นเคยกับห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์เป็นอย่างดี กล่าวคือ คณาจารย์ใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการในระดับมาก (จากตารางที่ 15) รวมทั้งห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ทำงานของคณาจารย์ ซึ่งทำให้คณาจารย์เข้าใช้ได้โดยสะดวก อีกประการหนึ่งคณาจารย์มีความคุ้นเคยกับบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นอย่างดี เพราะสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีส่วนสนับสนุนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ คณาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ภายในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมถึงคณาจารย์และบุคลากรห้องสมุดด้วย

ส่วนในประเด็นที่ตั้งสมมติฐานไว้ว่าคณาจารย์ต้องการให้มีการปรับปรุงด้านทรัพยากรห้องสมุดนั้น ผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากคณาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ และสาขาวิชาต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอเพื่อใช้ประกอบงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ ซึ่งน่าจะสรุปได้ว่าคณาจารย์ต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านทรัพยากรห้องสมุด คือให้จัดหาสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและขยายขอบเขตของสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การพัฒนาห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สนองความต้องการ ด้านทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์ได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงทรัพยากรและบริการของห้องสมุด ดังนี้

1. ทรัพยากรห้องสมุด

จากการศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท ยกเว้นหนังสือพิมพ์ และทรัพยากรห้องสมุดทุก ๆ สาขาวิชาทางการเกษตร ยังมีไม่เพียงพอสำหรับใช้ประกอบงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์ ดังนั้นห้องสมุดจึงควรจัดหาทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท และทุก ๆ สาขาวิชาเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชา และจำนวนเล่ม ในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาต่าง ๆ ควรที่จะคำนึงถึงจำนวนของผู้ใช้ในสาขานั้น ๆ ด้วยว่ามีมากน้อยเพียงใด และจัดหาให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้ใช้ การจัดหาทรัพยากรห้องสมุดเหล่านี้ ควรให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของคณาจารย์

ทรัพยากรห้องสมุดที่จะช่วยสนับสนุนการวิจัย และการผลิตงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์นั้น จะต้องทันสมัย และให้ข้อมูลทางวิชาการอย่างละเอียด ลึกซึ้ง ได้แก่สิ่งพิมพ์ปฐมภูมิต่าง ๆ ซึ่งสมควรที่ห้องสมุดจะต้องจัดหาไว้ให้บริการแก่คณาจารย์ สำหรับเอกสารบางประเภทที่ไม่มีจำหน่ายตามร้านหนังสือทั่วไป เช่น รายงานการประชุมทางวิชาการด้านต่าง ๆ นั้น บรรณารักษ์ควรติดตาม และจัดหามาไว้บริการแก่คณาจารย์ ทั้งนี้เพราะสิ่งพิมพ์ประเภทนี้นับ เป็นสิ่งพิมพ์ปฐมภูมิประเภทหนึ่ง ซึ่งให้ความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่เคยเผยแพร่มาก่อน จึงมีความสำคัญต่อการวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ และคณาจารย์บางท่านก็มีความต้องการใช้เอกสารเหล่านี้ด้วย (จากตารางที่ 24 ก)

ทรัพยากรห้องสมุดบางประเภทที่มีการใช้น้อย เช่น จุลสาร และ กฤตภาค บรรณารักษ์ควรจะให้คำแนะนำ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ได้ทราบว่าห้องสมุดมีทรัพยากรห้องสมุดเหล่านี้ไว้ให้บริการ และชี้แจงให้ทราบว่า ทรัพยากรเหล่านี้ มีประโยชน์อย่างไร และจะใช้ได้อย่างไร

2. ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด

ห้องสมุดควรขยายเวลาเปิดบริการแก่ผู้ใช้ให้มากขึ้น โดยเปิดทำการในช่วงนอกเวลาราชการมากขึ้น เช่น วันเสาร์ ควรขยายเวลาจาก 8.30 - 12.00 น. เป็น 8.30 - 16.00 น. ในวันอาทิตย์ ซึ่งปิดบริการ ควรเปิดในช่วงเวลา 8.30 - 12.00 น. และในวันราชการ ควรขยายเวลาจาก 8.30 - 16.30 น. เป็น 8.30 - 20.00 น. เพราะจะเป็นเวลาที่คณาจารย์ เข้าใช้ได้สะดวก เพราะว่างจากการทำงานประจำ ทั้งนี้ควรมีการเพิ่มอัตราบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้เหมาะสมกับงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

การปฏิบัติงานเพื่อรักษากฎระเบียบของห้องสมุด ควรกระทำอย่างเคร่งครัด และสม่ำเสมอ โดยไม่มีการให้อภิสิทธิ์ แก่ผู้ใช้บางคนหรือบางกลุ่ม ซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น การส่งหนังสือล่าช้ากว่ากำหนด การมีเสียงดังรบกวนผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งมีคณาจารย์บางท่านได้เสนอว่า เป็นปัญหา และควรมีการปรับปรุง

3. อาคารสถานที่

เนื่องจากคณาจารย์มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบ เห็นว่าครุภัณฑ์ห้องสมุดมีปัญหาควรปรับปรุง จึงควรมีการสำรวจคุณภาพของครุภัณฑ์ห้องสมุด และควรจัดหาครุภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เพิ่มจำนวนมากขึ้น และเลือกชนิดที่มีคุณภาพดี เหมาะสมสำหรับการอ่านหนังสือ

ในเรื่องการปรับอากาศของห้องสมุดนั้นปรากฏว่า คณาจารย์มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า อากาศไม่ค่อยถ่ายเท และมีความเย็นไม่สม่ำเสมอ ห้องสมุดจึงควรพิจารณาติดตั้งพัดลมดูดอากาศและปรับปรุงคุณภาพของ เครื่องปรับอากาศให้ดีขึ้น

4. บุคลากร

ควรมีการอบรมบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้สามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และความรวดเร็วในการให้บริการ สำหรับบรรณารักษ์ ควรหาความรู้ทางการเกษตรเพิ่มเติม เพื่อที่จะได้สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่คณาจารย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บรรณารักษ์ควรจัดที่นั่งในการให้บริการให้อยู่ในที่ที่ผู้ใช้สามารถติดต่อได้โดยสะดวก ซึ่งจะทำให้บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าของห้องสมุดเป็นที่นิยมของผู้ใช้ เพิ่มขึ้น

ห้องสมุดควร เสนอผู้บริหาร เพื่อเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรห้องสมุด ทั้งบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องความล่าช้าในการให้บริการ เพราะขาดแคลนบุคลากร คือ มีบรรณารักษ์เพียง 1 ตำแหน่ง จึงมีภาระรับผิดชอบมาก ไม่สามารถให้บริการแก่คณาจารย์ได้ เต็มที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัย เรื่องการใช้ทรัพยากรห้องสมุด คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท เพื่อให้ทราบว่าทรัพยากรห้องสมุดที่มีอยู่สนองความต้องการของนักศึกษาได้เพียงใด
2. ควรมีการวิจัย เรื่องการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงความสมบูรณ์ หรือจุดบกพร่องของทรัพยากรห้องสมุดที่มีอยู่ และ เป็นแนวทางในการจัดหา และปรับปรุงทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของห้องสมุดแต่ละแห่งต่อไป และ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดร่วมกัน